

Helga Sedlmayer: Die römischen Bronzegefäße in Noricum. Montagnac 1999 (éditions monique mergoil), 247 str.

H. Sedlmayer náleží k předním rakouským odborníkům zabývajících se drobnou kovovou industrií („*Kleinindustrie*“) doby římské. Autorka zpracovala např. soubor spon z Welsu (řím. Ovilava) (Sedlmayer 1995) anebo nález ucha římské bronzové konvice z Vídně (Sedlmayer 1999, 16–17). Práce o římských bronzových nádobách vychází z autorčiny disertace.

Především je nutné poznamenat, že hodnocení zpracování římské bronzové třeutiky na území antického Norika je vůbec první prací svého druhu. Autorka ve svém díle pojednává jak o artefaktech z uzavřených nálezových celků, tak o nálezech získaných terénní prospekci. Je nám tedy předložen hodnotný fundus materiálu, který je vhodný ke srovnání s materiálem pocházejícím z území Čech a Moravy. Pokud zvážíme skutečnost úzkých kontaktů mezi Markomany, Kvády a norickým královstvím a později i provincií, je předkládaný materiál nedocenitelný.

Kniha je rozdělena do pěti oddílů – kapitol. Po předmluvě, napsané Fr. Krinzingerem a poděkování autorky, přichází druhá kapitola pojednávající o výrobních centrech a technikách výroby římské bronzové třeutiky.

Třetí kapitola již předkládá vlastní spektrum bronzových nádob nalezených v Noriku. Nálezy jsou přehledně řazeny podle jednotlivých třeutických tvarů. Autorka pro deskripci jednotlivých tvarů používá již zažitá typologické systémy (s. Eggersův, Bollové, Künzlův, atd.). Nechybí ani mapky rozšíření jednotlivých typů. Za přínosné považujeme vyobrazení všech hodnocených artefaktů. Potěšující je rovněž zjištění přítomnosti stylové a ikonografické analýzy u vybraných typů nádob (především ataše džbánů s členěnou rukojetí). Tato metoda bývá u nás bohužel často opomíjena, výjimkou jsou práce J. Bouzka (2000) a J. Frela (1993) a domníváme se, že by v tomto případě mohlo jít nadepsané dílo „po stránce metodické příkladem“.

Čtvrtá kapitola představuje vyhodnocení popsání nálezů a jejich interpretaci. H. Sedlmayer vnímá jednotlivé artefakty především s ohledem na jejich nálezové kontexty. Interpretace nashromážděného materiálu je pojata chronologicky od pozdně laténské fáze až po pozdní antiku. Na tomto místě je vhodné zmínit, že hodnocení, které H. Sedlmayer předkládá, se staví kriticky k již zažitým myšlenkovým modelům, autorka znovu jednotlivé hypotézy prověřuje s ohledem na nové poznatky o římské bronzové třeutice. Za zvláště přínosnou považujeme subkapitolu 4.3. (str. 136–140, v níž je skepticky hodnocena hypotéza o výhradně noricko-raetském původu polokulovitých kotlů typu E 8 tak, jak byla prezentována některými badateli zabývajících se problematikou římských výrobků na území barbarika (Sakař 1974; Kunow 1983, 17). Autorka nachází výrobní centra těchto kotlů nejen v Noriku a Raetii, ale také v Gallii.

Orientaci v předložených analogiích k nálezům z Norika, které H. Sedlmayer používá, usnadňují přehledné tabulky za každou subkapitolou, v nichž jsou tyto analogie i s literaturou uvedeny.

Pátá kapitola již plní funkci závěru, ve kterém je shrnuta problematika přísunu bronzových nádob do Norika. Šestá kapitola přináší velmi obsáhlý a věcně uspořádaný soupis použité literatury. Vzhledem k roku vydání knihy bohužel autorka nemohla plně čerpat z publikace Z. Karasové, která vyšla roku 1998 a kde jsou přehlednou formou prezentovány výsledky českého a moravského bádání za posledních třicet let, což však dílu neubírá na hodnotě.

Kniha H. Sedlmayer pro svou hodnotnou analýzu materiálu a poutavé interpretace tak představuje dílo, které by zájemci o římskou třeutiku neměli nechat bez povšimnutí.

Literatura

- Bouzek, J. 2000: Notes on the early imperial imports in Bohemia and Moravia: new and inherited objects. In: E. Droberjar (ed.), *Romanam amicitiam praetulisse*. Sborník Vladimíru Sakařovi k 70. narozeninám. SNM, řada A-Historie. LIV/1–4, 11–14.
- Frel, J. 1993: Mušovské poznámky. SPFFBU E 38, 211–212.
- Karasová, Z. 1998: *Die römischen Bronzegefäße in Böhmen*. FAP 22. Praae.
- Kunow, J. 1983: *Die römische Import in der Germania Libera bis zu den Markomannenkriege. Studien zu Bronze- und Glassgefäße*. Neumünster.

- Sakař, V. 1974: Čechy a Norikum. In: V. Sakař (ed.), Římské importy, Praha, 56–61.
- Sedlmayer, H. 1995: Die römischen Fibeln von Wels. Quellen und Darstellungen zur Geschichte von Wels. Sonderreihe 4. Wels.
- Sedlmayer, H. 1999: Eine Kleeblattkanne aus Wien. Fundort Wien. Berichte zur Archäologie 2, 16–17.

Jan Jílek

Andreas Heege a kol., Einbeck im Mittelalter: Eine archäologisch-historische Spurensuche, Studien zur Einbecker Geschichte, Band 17, Insee Verlag Oldenburg 2002, 336 str. s barevnými obrázky a fotografiemi.

Knih nadepsaného titulu není na trhu k dispozici mnoho. V rámci monografie města Einbeck je velmi přehledně a logicky zachycen jeho středověký vývoj a současný stav archeologického výzkumu. Archeolog zde úzce spolupracuje s ostatními vědeckými disciplinami, ať již přírodovědnými či historickými, což přináší širší a rozmanitější pohled na danou problematiku.

Do první kapitoly jsou zařazeny základní informace o vzniku a vývoji města od počátků v podobě knížecího dvora (dřevohlinité stavby, samotný dvůr opevněný palisádou, snad i příkopem), nadačního kláštera sv. Alexandra (první zmínka 1137) a předměstského trhového osídlení ve 12. století. O vzniku samotného střediska městského charakteru (Neustadt) není prozatím jasno, jelikož listina udělující městu privilegia není známa. Zde se badatelé opírají o latinský výraz „civitas“, použitý poprvé roku 1239. Důležitá je také zmínka o „Nova civitas“ z roku 1264. Takto vzniklé nové město zabíralo plochu 15,6 ha a pojalo již i klášter sv. Alexandra.

Následně se autoři zmiňují o všech dalších typických otázkách rané středověké městské archeologie, jako jsou opevnění, městská práva a vedení města, dosídlování volných ploch a předměstí, problematika jednotlivých kostelů, klášterů a špitálů, řemeslníků a cechů. Důležitá je především subkapitola o vzezření měšťanského domu kolem roku 1300.

Tato úvodní část je doplněna zdařilými rekonstrukcemi města v horizontech kolem let 1200, 1320 a 1530 (poslední středověká fáze před velkým požárem roku 1540). Citelně zde však chybí podrobnější a názornější mapka se zachycením města v rámci Německa, případně jednotlivých dalších zemí.

Zvláštní pozornost je věnována samotnému stavebnímu vývoji města, především hradeb, kostelů i měšťanských domů a celkové infrastruktuře. Především posledně zmíněné téma bývá často v některých publikacích o středověkých městech, především našich zemí, neprávem opomíjené a ocitá se jakoby na okraji zájmu badatelů. Přitom měšťanský dům je jednou ze základních složek středověkého města. Historická část monografie pak končí velkým požárem města roku 1540 a jeho opětovným budováním, spolu se stručným přehledem hlavních událostí (především válečných) a industrializací 20. století.

Druhá část knihy je věnována samotnému archeologickému bádání. Začíná stručným shrnutím dějin výzkumu. Dále je velmi populární formou představena archeologie jako samostatná vědní disciplína, což naznačují i názvy jednotlivých kapitol jako Časové horizonty či Archeologie a odpadky.

Následuje 10 kapitol o archeologických zjištěních v rámci jednotlivých městských problematik (opevnění, zbraně, veřejné – městské budovy, uliční síť a dálkové cesty, městský potok, vodní zařízení a používání vody, kostely, výzkumy domů, řemeslníci a jejich výrobky, poutě, radosti a pověry) a závěrečné zamyšlení pod názvem „Zůstávají otázky“ se stručným shrnutím známé problematiky a vytýčením cílů a možností budoucích výzkumů.

Jako velmi povedenou hodnotím grafickou úpravu práce, počínaje nápaditým dělením kapitol podle barev a tím i snadnější orientací v rámci knihy; velmi esteticky působivé je rovněž upřednostnění obrazových vjemů nad texty. Snad pouze poměrně drobný a hustý hlavní text je méně přehledný. Také citace jednotlivých použitých prací je díky zaměření knihy spíše k veřejnosti než pro úzký okruh odborníků uplatněna pouze souhrnně vždy v dolním rohu každé strany, takže není snadné najít zdroje konkrétních publikovaných informací. Jinak je však pracováno se širokým spektrem literatury, jejíž seznam je uveden na konci práce.